

ется источником права, он лишь его носитель. Это вполне отчетливо проявляется в дошедшем до нас памятнике древнерусского права — «Русской правде». Таким образом, складывается ситуация, в которой князь, как бы принуждая население к заключению с ним договора, сам в то же время обязан неукоснительно соблюдать его условия.

Примитивность функций государства порождает и элементарность его структуры. Во главе государства стоит князь, его советниками выступают бояре, исполнительную функцию несут рядовые дружинники, отношения с которыми были весьма демократичными. Дружина может воздействовать на принятие князем решения, бояре могут иметь собственные дружины и порой независимы от князя. Жесткое подчинение ограничивается лишь периодом военного времени, впрочем достаточно длительного.

Таким образом, функции и структура Древнерусского государства с очевидностью свидетельствуют о несомненном военном характере этого государства, приспособленном исключительно к решению военных задач. Соответственно, в случае перехода к решению невоенных задач такое государство оказывалось бы неустойчивым, что означает, что оно несло уже в себе самом элементы временности, возможность распада.

*Д.У. Карабіцкі
БДЭУ (Мінск)*

КАНСТЫТУЦЫЯ РП 1791 г.: ДЭМАКРАТЫЗАЦЫЯ ЦІ ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕРАВАРОТ?

Канстытуцыя РП 1791 г. у гістарычнай традыцыі разглядаецца як адно са значымых дасягненняў нашага народа ў XVIII ст. Сам спосаб прыняцця ставіць пад сумненне дэмакратычнасць ухвалення закону і тым часам усплывае пытанне: ці не быў гэта спланаваны дзяржаўны пераварот?

Карыстаючыся сітуацыяй, якая склалася на міжнароднай арэне, улада РП распачала праектаванне будучай Канстытуцыі ў вузкім коле пасвечаных асоб, у тым ліку караля Станіслава Панятоўскага і літоўскага маршалка Ігнацыя Патоцкага. Было вядома, што толькі напісаная праекту будзе недастаткова. Неабходна згода Вялікага сейму. І тут паўстае пытанне: як ухваліць канстытуцыю без непатрэбных дыскусій і дэбатаў? Бо спрыяльная сітуацыя ў любую хвіліну магла змяніцца.

У канцы сакавіка 1791 г. праект Канстытуцыі быў ужо гатовы. Яго стваральнікі пачалі пошук прыхільнікаў, якія б маглі яе падтрымаць пад час пасяджэння сейму. Прызнана, што неабходна гэта зрабіць у форме аднаразовага галасавання па цэламу закону, без дыскусій над пасобнымі яе часткамі. Адначасова яны баяліся, што апазіцыя можа не згадзіцца на такую працэдуру, а будзе дамагацца ранейшых уставаў, якія прадбачылі дэбаты над асобнымі пастановамі. Стваральнікі закону

